

Методичний посібник на тему:

**“Аліментні
правовідносини”**

ЗМІСТ

1. Право одного з подружжя на отримання аліментів на його утримання	2
2. Право одного з подружжя на отримання аліментів на дитину	5
3. Право батьків на отримання аліментів від повнолітніх дітей	7
4. Судовий порядок стягнення аліментів	8
5. Виконання рішень суду щодо стягнення аліментів	10
Список використаної літератури	11

1. ПРАВО ОДНОГО З ПОДРУЖЖЯ НА ОТРИМАННЯ АЛІМЕНТІВ НА ЙОГО УТРИМАННЯ

Права та обов'язки подружжя по утриманню регламентовані Главою 9 Сімейного кодексу України (далі – СК).

Дружина та чоловік повинні матеріально підтримувати один одного (ч. 1 ст. 75 СК). Вирішення питання щодо конкретних способів такої підтримки безпосередньо залежить від подружжя. Разом із тим, законодавство передбачає певні правові механізми, які забезпечують право кожного з подружжя на утримання.

СК містить три групи правових норм, які визначають умови та порядок реалізації права подружжя на утримання:

I - норми, які визначають загальні умови надання утримання одному з подружжя (статті 75-83 СК);

II - норми, що встановлюють право дружини на утримання під час вагітності та права чоловіка та жінки у разі проживання з ними дитини (статті 84-88 СК);

III - норми, що визначають право на утримання того з подружжя, із яким проживає дитина-інвалід (ст. 88 СК).

Згідно з ч. 2 ст. 75 СК право на утримання один із подружжя набуває за наявності певних підстав:

а) непрацездатність одного з подружжя (непрацездатним визнається той з подружжя, який досяг пенсійного віку, встановленого законом (60 років для чоловіків, 55 років для жінок) або є інвалідом I, II чи III групи);

б) потреба у матеріальній допомозі (це випадки, коли його доходи (заробітна платня, пенсія, доходи від використання майна, інші доходи не забезпечують йому прожиткового мінімуму, встановленого законом);

в) здатність другого з подружжя надати матеріальну допомогу (при вирішенні цього питання мають бути враховані різні обставини - рівень доходів того з подружжя, який повинен надавати утримання, знаходження на його утриманні інших осіб (неповнолітніх дітей, батьків, інших родичів тощо), працездатність, стан здоров'я тощо).

Якщо у одного з подружжя виникло право на утримання, воно не припиняється й у разі розірвання шлюбу (ч. 1 ст. 76 СК).

Способи надання утримання одному з подружжя:

1. Утримання одному з подружжя надається другим із подружжя у натуральній або грошовій формі за їхньою згодою.

2. За рішенням суду аліменти присуджуються одному з подружжя, як правило, у грошовій формі.

3. Аліменти сплачуються щомісячно. За взаємною згодою аліменти можуть бути сплачені наперед.

4. Якщо платник аліментів виїжджає на постійне місце проживання у державу, з якою Україна не має договору про надання правової допомоги, аліменти можуть бути сплачені наперед за час, визначений домовленістю подружжя, а у разі спору - за рішенням суду.

Час протягом якого сплачуються аліменти

Аліменти присуджуються за рішенням суду від дня подання позовної заяви.

Якщо позивач вживав заходів щодо одержання аліментів від відповідача, але не міг їх одержати внаслідок ухилення відповідача від їх сплати, суд, залежно від обставин справи, може постановити рішення про стягнення аліментів за минулий час, але не більш як за один рік.

Якщо один із подружжя одержує аліменти у зв'язку з інвалідністю, сплата аліментів триває протягом строку інвалідності.

У разі подання відповідного документа про продовження строку інвалідності стягнення аліментів продовжується на відповідний строк без додаткового рішення суду про це.

Законодавство встановлює випадки, за яких одному з подружжя не буде надаватися утримання:

один із подружжя не має права на утримання (коли один із подружжя негідно поведився у шлюбних відносинах, а саме зловживав алкогольними напоями або наркотичними речовинами, влаштовував сімейні сварки, вчиняв протиправні дії, які потребували втручання органів міліції, утратив працездатність внаслідок скоєння умисного злочину);

право одного з подружжя на утримання припиняється (припинення права одного з подружжя на аліменти виникає автоматично, тобто в силу прямого припису закону в разі: 1) поновлення працездатності того з подружжя, який потребує матеріальної допомоги, 2) реєстрації з ним повторного шлюбу. Достатньо встановити один з указаних фактів для того, щоб вирішити питання щодо припинення права на аліменти. СК встановлює й інше правило. Право одного з подружжя на аліменти може бути припинене за рішенням суду якщо: 1) одержувач аліментів перестав потребувати матеріальної допомоги; 2) платник аліментів неспроможний її надавати. Вказані обставини мають бути доказані в суді зацікавленою особою. Наприклад, платник аліментів тяжко захворів і не має можливості надавати утримання другому з подружжя. Для звільнення його від аліментного обов'язку він має надати суду відповідні докази).

один із подружжя позбавляється права на утримання за рішенням суду (це можливо у випадках, передбачених ч. 1 ст. 83 СК (подружжя перебувало у шлюбних відносинах нетривалий час, непрацездатність або тяжка хвороба одного з подружжя була прихована при реєстрації шлюбу тощо).

СК передбачає спеціальні правила щодо утримання одного з подружжя у разі проживання з ним дитини. У цьому випадку потреба в матеріальній допомозі пов'язана з тим, що один із подружжя опікується дитиною, у зв'язку з чим його можливість діяти на ринку праці є певною мірою обмеженою.

Вирішення питання не залежить також від її працездатності. У ч. 4 ст. 84 СК передбачено, що право на утримання дружина має незалежно від того, чи вона працює, та незалежно від її матеріального становища.

Право на утримання вагітна дружина, а також дружина, з якою проживає дитина, має і в разі розірвання шлюбу.

Аліменти, присуджені дружині під час вагітності, сплачуються після народження дитини без додаткового рішення суду.

Чоловік зобов'язаний утримувати дружину, з якою проживає дитина, тільки у разі, якщо він є батьком цієї дитини. Право дружини на утримання припиняється, якщо за рішенням суду виключено відомості про чоловіка як батька з актового запису про народження дитини. Аліменти, які дружина отримала за попередній час поверненню не підлягають.

Право на утримання виникає за наявності таких підстав:

Дружина, з якою проживає дитина, має право на утримання від чоловіка - батька дитини до досягнення дитиною трьох років.

Якщо дитина має вади фізичного або психічного розвитку, дружина, з якою проживає дитина, має право на утримання від чоловіка до досягнення дитиною шести років.

Право на утримання вагітна дружина, а також дружина, з якою проживає дитина, має незалежно від того, чи вона працює, та незалежно від її матеріального становища, за умови, що чоловік може надавати матеріальну допомогу.

Не тільки дружина, а й чоловік мають право на утримання у разі здійснення ним опіки над малолітньою дитиною (ст. 86 СК).

Умовами надання утримання одному з подружжя, згідно зі ст. 88 СК є:

а) проживання з одним із подружжя дитини-інваліда, яка не може обходитися без постійного стороннього догляду й опікування нею;

б) здатність другого з подружжя надавати матеріальну допомогу.

Важливою особливістю права на утримання у цьому разі є те, що воно не обмежене строком.

Відповідно до ч. 1 ст. 88 СК право на утримання триває протягом усього часу проживання батька або матері з дитиною-інвалідом. Розмір аліментів визначається за рішенням суду у частці від заробітку (доходу) другого з подружжя і (або) у твердій грошовій сумі. Вирішуючи це питання, суд виходить із необхідності найбільшого забезпечення інтересів дитини.

Договори подружжя, які пов'язані із взаємним утриманням

Права та обов'язки подружжя з утримання можуть виникати не тільки із закону, а й встановлюватися договором.

СК безпосередньо називає два види договорів подружжя, які пов'язані з їх взаємним утриманням:

а) договір подружжя про надання утримання (ст. 78 СК);

б) договір про припинення права на утримання взамін набуття права власності на нерухоме майно або одержання одноразової грошової виплати (ст. 89 СК).

У першому випадку сторони вправі визначити умови, розмір та строки виплати аліментів. При цьому вони можуть відійти від положень сімейного законодавства і на власний розсуд визначити свої права та обов'язки, наприклад, не пов'язувати виникнення права на аліменти з непрацевдатністю одного з подружжя. Сторони в договорі можуть визначити форму надання утримання (грошова або натуральна), розмір аліментів, порядок їх сплати тощо. Договір подружжя про надання утримання укладається у письмовій формі і підлягає нотаріальному посвідченню. Він має для сторін обов'язковий характер, тому його виконання забезпечується певними юридичними засобами. Відповідно до ч. 2 ст. 78 СК стягнення аліментів за договором подружжя може здійснюватися на підставі виконавчого напису нотаріуса. Таким чином, сторонам не треба звертатися до суду, захист їх прав здійснює нотаріус шляхом учинення виконавчого напису на борговому документі (ст. 18 ЦК).

Другий вид договорів подружжя пов'язаний із заміною права на утримання одного з подружжя на певне нерухоме майно (житловий будинок, квартиру) або одержання одноразової грошової виплати. Такий договір підлягає нотаріальному посвідченню і державній реєстрації.

Якщо особи домовилися про припинення права на утримання у зв'язку з одержанням одноразової грошової виплати, обумовлена грошова сума має бути внесена на депозитний рахунок нотаріальної контори або приватного нотаріуса до посвідчення договору. Такий порядок повною мірою забезпечить інтереси одержувача аліментів і зробить неможливим порушення його прав.

На майно, одержане на підставі договору про припинення права на утримання, не може бути звернене стягнення.

Право на утримання жінки та чоловіка, які не перебувають у шлюбі між собою

1. Якщо жінка та чоловік, які не перебувають у шлюбі між собою, тривалий час проживали однією сім'єю, той із них, хто став непрацевдатним під час спільного проживання, має право на утримання відповідно до статті 76 СК.

2. Жінка та чоловік, які не перебувають у шлюбі між собою, мають право на утримання в разі проживання з нею, ним їхньої дитини, відповідно до частин другої - четвертої статті 84 та статей 86 і 88 СК.

3. Право жінки та чоловіка на утримання припиняється з підстав, встановлених пунктами 2 і 4 статті 83, статтями 85, 87 і 89 СК.

Закон не визначає конкретного строку такого проживання. У разі спору таке питання має вирішуватися судом. Зі змісту ст. 80 СК випливає, що, на відміну від подружжя, після припинення спільного проживання фактичне подружжя втрачає право на утримання. Якщо непрацевдатність однієї зі сторін виникла після припинення спільного проживання, то вона не може звертатися до суду з вимогою про стягнення аліментів

2. ПРАВО ОДНОГО З ПОДРУЖЖЯ НА ОТРИМАННЯ АЛІМЕНТІВ НА ДИТИНУ

Батьки зобов'язані утримувати дитину до досягнення нею повноліття.

За рішенням суду, якщо це не визначено домовленістю між батьками, кошти на утримання дитини (аліменти) присуджуються у частці від доходу її матері, батька і (або) у твердій грошовій сумі.

При визначенні розміру аліментів суд ураховує:

- 1) стан здоров'я та матеріальне становище дитини;
- 2) стан здоров'я та матеріальне становище платника аліментів;
- 3) наявність у платника аліментів інших дітей, непрацездатних чоловіка, дружини, батьків, дочки, сина;
- 4) інші обставини, що мають істотне значення.

Розмір утримання (аліментів) на утримання дитини

Мінімальний розмір аліментів на одну дитину не може бути меншим, ніж 30 % прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, за винятком випадків, коли розмір аліментів устанавлюється у твердій грошовій сумі.

Але й у випадку, коли визначений судом розмір аліментів у твердій грошовій сумі, менше мінімального розміру, то дитині органами соціального захисту призначається державна допомога в розмірі різниці між визначеним розміром аліментів і 30 % прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку.

Частка доходу матері, батька, яка буде стягуватися як аліменти на дитину, визначається судом.

Якщо стягуються аліменти на двох і більше дітей, суд визначає єдину частку від доходу матері, батька на їхнє утримання, яка буде стягуватися до досягнення найстаршою дитиною повноліття.

Якщо після досягнення повноліття найстаршою дитиною ніхто з батьків не звернувся до суду з позовом про визначення розміру аліментів на інших дітей, аліменти стягуються за вирахуванням тієї рівної частки, що припадала на дитину, яка досягла повноліття.

Якщо платник аліментів має нерегулярний, мінливий дохід, частину доходу одержує в натурі, а також за наявності інших обставин, що мають істотне значення, суд за заявою платника або одержувача може визначити розмір аліментів у твердій грошовій сумі.

Розмір аліментів, визначений судом у твердій грошовій сумі, підлягає індексації (п. 2 ст. 184 Сімейного кодексу). Індикація проводиться згідно із Законом «Про індексацію грошових доходів населення».

При визначенні розміру аліментів ураховуються такі доходи платника аліментів як: основна заробітна плата, усі види доплат і надбавок до заробітної плати, премії та винагороди, пенсії, стипендії, допомоги по безробіттю, дивіденди та інші доходи, що передбачені Постановою Кабінету Міністрів України від 26 лютого 1993 року № 146 «Про перелік видів доходів, які враховуються при визначенні розміру аліментів на одного з подружжя, дітей, батьків, інших осіб».

Строк за який призначається утримання (аліменти)

Аліменти на дитину присуджуються за рішенням суду від дня пред'явлення позову.

Аліменти за минулий час можуть бути присуджені, якщо позивач подасть до суду докази того, що він вживав заходів для отримання аліментів з відповідача, але не міг їх отримати у зв'язку з ухиленням останнього від їх сплати. У цьому разі суд може присудити аліменти за минулий час, але не більш як за 3 роки.

Зміна розміру утримання (аліментів)

Розмір аліментів, визначений за рішенням суду або домовленістю між батьками, може бути згодом зменшено або збільшено за рішенням суду за позовом платника або одержувача аліментів у разі зміни матеріального або сімейного стану, погіршення або поліпшення здоров'я когось із них.

Якщо є заборгованість по аліментах?

Заборгованість за аліментами, присудженими в частці від доходу, визначається на основі фактичного доходу, який платник аліментів одержував за час, протягом якого не провадилося їхнє стягнення.

Якщо платник аліментів не працював на час виникнення заборгованості, але працює на час визначення її розміру, заборгованість визначається із доходу, який він одержує.

Якщо платник аліментів не працював на час виникнення заборгованості і не працює на час визначення її розміру, вона обчислюється виходячи із середньої заробітної плати працівника відповідної кваліфікації або некваліфікованого працівника для даної місцевості.

Розмір заборгованості за аліментами обчислюється державним виконавцем, а в разі спору - судом.

При виникненні заборгованості з вини особи, яка зобов'язана сплачувати аліменти за рішенням суду, одержувач аліментів має право на стягнення неустойки (пені) у розмірі 1% від суми несплачених аліментів за кожен день прострочення. Водночас, розмір неустойки може бути зменшений судом з урахуванням матеріального та сімейного стану платника аліментів. Неустойка не сплачується, якщо платник аліментів є неповнолітнім.

Розстрочка, відстрочка чи звільнення від аліментів

З урахуванням матеріального та сімейного стану платника аліментів суд може відстрочити або розстрочити сплату заборгованості за аліментами.

За позовом платника аліментів суд може повністю або частково звільнити його від сплати заборгованості за аліментами, якщо вона виникла в зв'язку з його тяжкою хворобою або іншою обставиною, що має істотне значення.

Суд може звільнити платника аліментів від сплати заборгованості, якщо буде встановлено, що вона виникла внаслідок неперед'явлення без поважної причини виконавчого листа до виконання особою, на користь якої присуджено аліменти.

Сплата аліментів після повноліття

Якщо повнолітні дочка, син продовжують навчання і у зв'язку з цим потребують матеріальної допомоги, батьки зобов'язані утримувати їх до досягнення 23 років за умови, що вони можуть надавати матеріальну допомогу. Право на утримання припиняється в разі припинення навчання.

Стягнення аліментів за кордоном

19 жовтня 2006 року для України набула чинності Конвенція про стягнення аліментів за кордоном. Сторонами цієї конвенції є 61 держава світу.

Ця Конвенція дозволяє не лише визнати й виконати рішення суду України на територіях указаних держав, а й на підставі наданих документів прийняти рішення про стягнення аліментів у цих державах. Зокрема, у разі, коли відсутнє рішення суду України про стягнення аліментів з відповідача, який проживає за кордоном, до держави через Міністерство юстиції надсилаються документи, необхідні для розгляду справи по суті.

Звернення про вирішення питання про стягнення аліментів на підставі Конвенції оформлюється позивачем письмово в довільній формі.

До звернення додається заява про стягнення аліментів на підставі Конвенції про стягнення аліментів за кордоном, а також переклад заяви і документів, що до неї додаються, на офіційну мову тієї країни, на території якої пропонується стягнути аліменти, а якщо це неможливо, - на англійську чи французьку мову.

Заява надсилається до Міністерства юстиції України через територіальне управління юстиції. Міністерство юстиції надсилає заяву органу країни, де знаходиться відповідач, протягом місяця від дня її надходження.

Конвенція про стягнення аліментів за кордоном надає можливість також виконання рішення українського суду про стягнення аліментів. Порядок такого виконання визначений в Інструкції щодо порядку стягнення аліментів за кордоном, яка затверджена Наказом Міністерства юстиції від 29 грудня 2006 року № 121/5.

Кримінальна відповідальність за злісне ухилення від сплати аліментів (стаття 164 Кримінального кодексу)

Під ухиленням від сплати аліментів розуміються дії або бездіяльність винної особи, спрямовані на невиконання рішення суду про стягнення з неї на користь дитини (дітей) визначеної суми аліментів. Вони можуть виразитись як у прямій відмові від сплати встановлених судом аліментів, так і в інших діях чи бездіяльності, які фактично унеможливають виконання вказаного обов'язку: приховуванні доходу, що підлягає облікові при відрахуванні аліментів, зміні місця роботи чи місця проживання з неподанням відповідної заяви про необхідність стягування аліментів тощо.

Ухилення від сплати утримання (аліментів) на неповнолітніх або непрацездатних дітей є злочином лише у випадку, коло воно є злісним. Поняття злісності визначається в кожному конкретному випадку. Визнання судом ухилення злісним повинно бути належним чином умотивовано у вироку. Про злісний характер ухилення можуть свідчити тривалість ухилення, продовження ухилення після попередження про необхідність виконання свого обов'язку та можливість кримінальної відповідальності з боку судді чи державного виконавця, неодноразові звернення потерпілого чи інших осіб до винної особи з цього приводу тощо.

Не може визнаватися злісним ухилення від сплати утримання (аліментів), яке, хоча й тривало значний проміжок часу чи мало систематичний характер, але було вимушеним з боку особи, на яку такий обов'язок покладено законом чи рішенням суду. До таких випадків слід відносити: неможливість знайти роботу, хворобу, не виділення із сімейного бюджету коштів, необхідних для придбання одягу неповнолітній дитині чи для лікування непрацездатної дитини в зв'язку з їх відсутністю тощо.

3. ПРАВО БАТЬКІВ НА ОТРИМАННЯ АЛІМЕНТІВ ВІД ПОВНОЛІТНІХ ДІТЕЙ

Стаття 51 Конституції України закріплює обов'язок повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків. Турбота може знаходити свій вияв у особистому догляді, наданні матеріальної допомоги, представництві, захисті прав та інтересів батьків у різних установах тощо.

Підставами виникнення аліментного зобов'язання є:

- походження дітей (родинний зв'язок батьків і дітей);
- непрацездатність батьків;
- потреба батьків у матеріальній допомозі.

Відповідно до статті 202 Сімейного кодексу України повнолітні дочка, син зобов'язані утримувати батьків, які є непрацездатними і потребують матеріальної допомоги.

Якщо мати, батько були позбавлені батьківських прав і ці права не були поновлені, обов'язок утримувати матір, батька у дочки, сина, щодо яких вони були позбавлені батьківських прав, не виникає.

Таким чином, слід звернути увагу на те, що:

- обов'язок виплачувати аліменти батькам може бути покладено лише на повнолітніх дітей;
- потреба матеріальної допомоги полягає в тому, що батьки не мають можливості забезпечити своє гідне існування у зв'язку із відсутністю пенсій чи їх низького розміру, а також у зв'язку із відсутністю у них інших джерел існування;
- непрацездатними визнаються особи, які досягли пенсійного віку (чоловіки - 60 років, жінки - 55 років) та інваліди I, II та III груп (стаття 1 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»).

Позов про стягнення аліментів може бути пред'явлений:

- до одного з дітей;
- до кількох з дітей;
- до всіх дітей разом.

У випадку пред'явлення позову до одного з дітей, суд за власною ініціативою має право притягнути до участі у справі інших дітей, незалежно від того пред'явлено до них позов чи ні.

Статтею 205 Сімейного кодексу України встановлено, що суд визначає розмір аліментів на батьків у твердій грошовій сумі і (або) у частці від заробітку (доходу) з урахуванням матеріального та сімейного стану сторін.

Розмір аліментів визначається в судовому порядку в залежності від матеріального та сімейного становища батьків та дітей. При цьому судом враховуються всі заслужуючі на увагу інтереси сторін: непрацездатність батьків та їх потреба у матеріальній допомозі, матеріальне становище дітей, догляд дітей за батьками тощо. Також до уваги приймається отримання батьками пенсії, державних пілг, субсидій, наявність в батьків майна, що може приносити дохід тощо.

Таким чином, в кожному конкретному випадку суд враховує всі види заробітку чи доходу як дітей так і батьків. В залежності від цих обставин і визначається розмір аліментів. Суд має право встановлювати розмір аліментів повністю чи частково, як в твердій грошовій сумі, так і в частці від заробітку (доходу). На вибір способу визначення розміру аліментів можуть впливати різні обставини: мінливість і нестабільність доходу, проживання за кордоном, одержання частини доходу в натуральній формі тощо.

Разом з тим, аліменти, що сплачують діти на утримання своїх батьків, безумовно повинні забезпечувати достатній життєвий рівень та необхідні умови для існування. Проте в сучасних умовах тяжка хвороба, інвалідність або немічність батьків потребують значних додаткових витрат, які не покриваються сумами сплачуваних дітьми аліментів. Саме з метою уникнення випадків матеріальної незахищеності батьків, стаття 203 Сімейного кодексу України встановлює обов'язок дітей брати участь у додаткових витратах на батьків. При невиконанні дітьми обов'язку по сплаті додаткових витрат, батьки мають право звернутися за захистом своїх прав до суду. Суд в кожному конкретному випадку визначає наявність однієї або декількох з перелічених вище обставин на підставі відповідного медичного висновку. У виняткових випадках, якщо мати, батько є тяжко хворими, інвалідами, а повнолітні дочка (син) мають достатній дохід (заробіток), суд може постановити рішення про стягнення з них одноразово або протягом певного строку коштів на покриття витрат, пов'язаних з лікуванням та доглядом за ними (стаття 206 Сімейного кодексу України).

Щодо звільнення дітей від обов'язку утримувати своїх батьків, слід зазначити наступне.

Специфіка аліментного обов'язку повнолітніх дітей відносно своїх непрацездатних і нужденних батьків полягає в безпосередньому зв'язку аліментних виплат з минулою поведінкою батьків щодо дітей, адже саме батьки виховують, годують, одягають дитину, забезпечують розвиток дитини та здійснюють загальний догляд за нею. Тому було б несправедливим покласти на дітей, які не одержали такого догляду від батьків, обов'язку їх утримувати.

За таких обставин статтею 204 Сімейного кодексу України передбачено, що дочка, син можуть бути звільнені судом від обов'язку утримувати матір, батька та обов'язку брати участь у додаткових витратах, якщо буде встановлено, що мати, батько ухилялися від виконання своїх батьківських обов'язків.

У виняткових випадках суд може присудити з дочки, сина аліменти на строк не більш як три роки.

Слід звернути увагу на максимальний строк (три роки) присудження аліментів, в разі встановлення судом факту ухилення батьків від виконання своїх обов'язків. Цей строк обумовлений відсутністю законодавчо закріпленого обов'язку у дітей щодо довічного утримання батьків, які не виконували своїх батьківських обов'язків.

4. СУДОВИЙ ПОРЯДОК СТЯГНЕННЯ АЛІМЕНТІВ

Порядок подачі заяви до суду про стягнення аліментів

У зв'язку з змінами внесеними в Цивільний процесуальний кодекс України на підставі Закону України «Про судоустрій та статус суддів» стягнення аліментів на дитину можливе в

наказному провадженні, що передбачає звернення до суду з заявою про видачу судового наказу.

В такому випадку видача судового наказу проводиться без судового засідання і виклику стягувача та боржника для заслуховування їх пояснень.

Проте Сімейний кодекс України встановлює чіткий розмір вимоги про присудження аліментів на дитину в наказному провадженні, який становить 30% прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, якщо ця вимога не пов'язана із встановленням чи оспорюванням батьківства (материнства) та необхідністю залучення інших зацікавлених осіб (ст. 96 СК). В такому випадку, якщо особа бажає заявити вимогу про стягнення аліментів на дитину в більшому розмірі або в твердій грошовій сумі, то до суду потрібно звернутися з позовною заявою про стягнення аліментів, відповідно суд буде розглядати таку справу в позовному провадженні.

Заява чи позов про стягнення аліментів подається до суду за вибором позивача або за зареєстрованим у встановленому законом порядку місцем проживання (перебування) відповідача, або за зареєстрованим у встановленому законом порядку місцем проживання (перебування) позивача (ст. 109 ЦПК України).

Позов про стягнення аліментів може розглядатися за відсутності відповідача, останній ставиться до відома про рішення суду поштовим повідомленням, а також виконавчий лист надсилається за місцем його роботи.

Розмір аліментів

Розмір аліментів залежить від багатьох чинників та встановлюється в рішенні суду.

Зокрема ст. 182 Сімейного кодексу України передбачає, що при визначенні розміру аліментів суд враховує: стан здоров'я та матеріальне становище дитини; стан здоров'я та матеріальне становище платника аліментів; наявність у платника аліментів інших дітей, непрацевдатних чоловіка, дружини, батьків, дочки, сина; інші обставини, що мають істотне значення. Розмір аліментів може встановлюватися у частковому відношенні до заробітку або чітко визначеною сумою.

Мінімальний розмір аліментів на одну дитину не може бути меншим, ніж 30 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, крім випадку визначення розміру аліментів у твердій грошовій сумі.

Статтями 183-184 Сімейного кодексу України передбачено, що якщо стягуються аліменти на двох і більше дітей, суд визначає єдину частку від заробітку (доходу) матері, батька на їх утримання, яка буде стягуватися до досягнення найстаршою дитиною повноліття. Якщо після досягнення повноліття найстаршою дитиною ніхто з батьків не звернувся до суду з позовом про визначення розміру аліментів на інших дітей, аліменти стягуються за вирахуванням тієї рівної частки, що припадала на дитину, яка досягла повноліття. Якщо після збільшення встановленого законом мінімального розміру аліментів на дитину розмір аліментів, визначений судом у частці від заробітку (доходу) матері, батька дитини, буде меншим ніж мінімальний розмір аліментів, передбачений законом, одержувач аліментів має право звернутися до суду з позовом про відповідне збільшення розміру аліментів до платника аліментів.

Якщо платник аліментів має нерегулярний, мінливий дохід, частину доходу одержує в натурі, а також за наявності інших обставин, що мають істотне значення, суд за заявою платника або одержувача може визначити розмір аліментів у твердій грошовій сумі, який підлягає індексації відповідно до закону. Якщо розмір аліментів, визначений судом у твердій грошовій сумі, менше мінімального розміру, то дитині призначається відповідно до закону державна допомога в розмірі різниці між визначеним розміром аліментів і 30 відсотками прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку.

Зважаючи на вищенаведене, суд, взявши до уваги всі обставини, які було вказано вище, встановить конкретний розмір аліментів. Безпосереднього впливу розмір допомоги при народженні дитини не впливає на розмір аліментів, проте, може враховуватись при встановленні матеріального стану дитини.

5. ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ СУДУ ЩОДО СТЯГНЕННЯ АЛІМЕНТІВ

Законом України «Про державну виконавчу службу» встановлено, що виконання рішень судів та інших органів покладається на органи державної виконавчої служби.

Порядок примусового виконання рішень судів про стягнення аліментів регулюється Законом України «Про виконавче провадження».

У разі наявності заборгованості із сплати аліментів понад три місяці стягнення може бути звернено на майно боржника. Звернення стягнення на заробітну плату не перешкоджає зверненню стягнення на майно боржника.

Розмір заборгованості із сплати аліментів визначається державним виконавцем за місцем виконання рішення. У разі визначення суми заборгованості у частці від заробітку (доходу) розмір аліментів не може бути менше встановленого Сімейним кодексом України.

Державний виконавець обчислює розмір заборгованості із сплати аліментів, складає відповідний розрахунок та повідомляє про нього стягувачу і боржнику:

у разі якщо виконавчий документ уперше надійшов для виконання;

за заявою сторін виконавчого провадження;

у разі надсилання постанови до адміністрації підприємства, установи, організації, фізичної особи, фізичної особи - підприємця для проведення відрахування із заробітної плати (доходів), пенсії та стипендії боржника;

у разі закінчення виконавчого провадження у зв'язку з надходженням виконавчого документа за належністю до іншого органу державної виконавчої служби;

за власною ініціативою;

в інших передбачених законом випадках.

У разі виїзду особи, зобов'язаної сплачувати аліменти, на постійне місце проживання до іноземних держав, з якими Україна не уклала договорів про надання правової допомоги, стягнення аліментів за рішенням суду проводиться на день виїзду за весь період до досягнення дитиною повноліття.

З осіб, які працюють за контрактом на території іноземних держав і одержують заробітну плату (доходи) тільки за кордоном, аліменти стягуються в порядку та розмірах, передбачених законом.

У разі стягнення аліментів у частці від заробітку (доходу) боржника на підприємстві, в установі, організації, у фізичної особи, фізичної особи - підприємця відрахування здійснюються з фактичного заробітку (доходу) на підставі постанови державного виконавця. При цьому розмір аліментів у разі їх стягнення у частці від заробітку (доходу) не може бути менше встановленого Сімейним кодексом України. У разі якщо стягнути аліменти в зазначеному розмірі неможливо, адміністрація підприємства, установи, організації, фізична особа, фізична особа - підприємець, які проводили відрахування, нараховують боржнику заборгованість із сплати аліментів.

Після закінчення строку, передбаченого законом для стягнення аліментів, у разі відсутності заборгованості із сплати аліментів адміністрація підприємства, установи, організації, фізична особа, фізична особа - підприємець, які проводили відрахування, повертають постанову державного виконавця про стягнення аліментів органу державної виконавчої служби з відміткою про перерахування в повному обсязі стягувачу утриманих сум аліментів. У разі якщо утримані суми аліментів стягувачу не перераховані, державний виконавець письмово повідомляє стягувачу про розмір заборгованості, роз'яснює йому права та виносить постанову про закінчення виконавчого провадження.

Спір щодо розміру заборгованості із сплати аліментів вирішується судом за заявою заінтересованої особи у порядку, встановленому законом.

За наявності заборгованості із сплати аліментів у розмірі, що сукупно перевищує суму відповідних платежів за шість місяців, державний виконавець звертається до правоохоронних органів з поданням (повідомленням) про притягнення боржника до кримінальної відповідальності за злісне ухилення від сплати аліментів.

Список використаної літератури:

1. Сімейний кодекс України від 10.01.2002, № 2947-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. № 21-22. - Ст.135
2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004, № 1618-IV // Відомості Верховної Ради України. - 2004. - № 40-41, 42. - Ст.492
3. Закон України «Про судоустрій та статус суддів» від 07.07.2010, № 2453-VI // Відомості Верховної Ради України. 2010. № 41-42, № 43, №44-45. - Ст. 529